

Sygn. akt III AUa 442/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 grudnia 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Małgorzata Pasek
Sędziowie:	SA Barbara Hejwowska SA Małgorzata Rokicka - Radoniewicz (spr.)
Protokolant: sekretarz sądowy Krzysztof Wiater	

po rozpoznaniu w dniu 7 grudnia 2017 r. w Lublinie

sprawy S. C.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w R.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji S. C.

od wyroku Sądu Okręgowego w Radomiu

z dnia 21 marca 2017 r. sygn. akt VI U 1108/16

I. oddala apelację;

II. zasądza od S. C. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Barbara Hejwowska Małgorzata Pasek Małgorzata Rokicka-Radoniewicz

III AUa 442/17

UZASADNIENIE

Organ rentowy - Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. decyzją z dnia 5 września 2016 roku odmówił S. C. prawa do emerytury, ponieważ na dzień 1 stycznia 1999 roku wnioskodawca nie udokumentował 15 lat pracy w warunkach szczególnych. Do stażu pracy w warunkach szczególnych nie uwzględniono okresu zatrudnienia od 16 grudnia 1978 roku do 31 grudnia 1998 roku w Gminnej Spółdzielni (...) w P. z uwagi na to, że świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach nie zawiera określenia charakteru wykonywanej pracy zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku

Od tej decyzji odwołanie do Sądu Okręgowego w Radomiu wniósł S. C., podnosząc, że pracował w warunkach szczególnych od 16 grudnia 1978 roku do 31 stycznia 2000 roku w Gminnej Spółdzielni (...) w P. na stanowisku malarz farbami zawierającymi substancje toksyczne. Wskazał, że wydane mu świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych jest zgodne ze stanowiskiem podanym w wykazie A, dziale XIV, poz. 17, pkt 3 Uchwały nr(...)Zarządu Głównego(...)Związku Spółdzielni(...) z dnia 25 lipca 1983 roku. W świadectwie tym wpisana jest nazwa „malarz”, a pominięta została dalsza nazwa „farbami zawierającymi substancje toksyczne”, co wynikało z przeoczenia pracownicy wystawiającej to świadectwo

Sąd Okręgowy w Radomiu wyrokiem z dnia 21 marca 2017 roku oddalił odwołanie. Sąd Okręgowy ustalił, że S. C. urodzony w dniu (...), nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego. W dniu 12 sierpnia 2016 roku złożył wniosek o emeryturę.

Sąd Okręgowy orzekł, że w myśl art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 roku przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli:

okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz

okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27 ustawy.

Przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) określają warunki, od których spełnienia zależy uzyskanie wcześniejszej emerytury. Są to: okres zatrudnienia wynoszący dla mężczyzn 25 lat, w tym, co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach wymienionych w wykazie A i osiągnięcie wieku emerytalnego 60 lat dla mężczyzn.

Poza sporem w niniejszej sprawie pozostawało, że wnioskodawca w dniu (...)osiągnął wiek emerytalny, udowodnił 25-letni okres ubezpieczenia, oraz że nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego. Okolicznością sporną było natomiast czy wykonywał prace w warunkach szczególnych wymienione w wykazie A w wymiarze co najmniej 15 lat i czy staż ten osiągnął przed dniem 1 stycznia 1999 roku.

Świadectwa pracy z dnia 31 stycznia 2000 roku wskazują, iż w okresie od 16 grudnia 1978 roku do 31 stycznia 2000 roku S. C. zatrudniony był w Gminnej Spółdzielni (...) w P. na stanowisku malarza, oraz że w tym okresie wykonywał pracę w szczególnych warunkach na stanowisku malarz, wymienionym w dziale XIV, poz. 17, pkt 3 wykazu nr 1 stanowiącego załącznik do Uchwały nr (...)Zarządu Głównego(...)z dnia 25 lipca 1983 roku w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w zakładach pracy w spółdzielczości rolniczej.

Sąd Okręgowy wskazał, że aby można było daną pracę zakwalifikować do pracy wykonywanej w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, musi ona znaleźć odzwierciedlenie wśród prac uprawniających do niższego wieku emerytalnego wskazanych w wykazie A lub B, będących załącznikami do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku, zaś tzw. zarządzenia resortowe (w tym również Uchwała nr (...)Zarządu Głównego(...)Związku Spółdzielni (...)z dnia 25 lipca 1983 roku) nie miały charakteru normatywnego, a jedynie pomocniczy i nie mogły kreować nowych rodzajów takich prac. Skoro więc w rozporządzeniu mowa jest o lakierowaniu, a w uchwale wymieniono stanowisko malarza farbami zawierającymi substancje toksyczne (zresztą w przeszłości zasadniczo wszystkie rodzaje farb używanych w budownictwie zawierały substancje toksyczne), to uchwała w niedopuszczalny sposób rozszerza katalog prac w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze.

Wreszcie stwierdzić należy, że w wykazie A, stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku, w dziale XIV („Prace różne”), pod poz. 17 wskazano lakierowanie ręczne lub natryskowe - nie hermetyzowane. Ten rodzaj prac nie odnosi się jednak do pracy malarza budowlanego, a takim w istocie był

wnioskodawca. Używał on bowiem różnego rodzaju farb, a nie lakierów. Prawodawca uznał zaś, że jedynie określone prace lakierników, a nie malarzy uprawniają do wcześniejszej emerytury.

W ocenie Sądu Okręgowego zebrany w sprawie materiał dowodowy nie pozwala stwierdzić, iż wnioskodawca wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu prace w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze przez okres co najmniej 15 lat.

Od tego wyroku apelację wniósł wnioskodawca S. C. zaskarżając wyrok w całości. Wyrokowi zarzucał naruszenie prawa materialnego wskutek błędnej wykładni i niewłaściwe zastosowanie przepisów art.184 w związku z art.32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, czyli że nabył prawo do wcześniejszej emerytury dla pracowników pracujących w warunkach szczególnych.

Wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającej go decyzji i orzeczenie co do istoty sprawy poprzez przyznanie wnioskodawcy prawa do emerytury ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania. Skarżący zarzucał błędne uznanie, że wnioskodawca nie wykonywał stale pracy polegającej na malowaniu farbami toksycznymi oraz zakwestionowanie normatywnego charakteru przepisów uchwały nr(...)Zarządu Głównego (...)Związku Spółdzielni (...) z dnia 25 lipca 1983 w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w zakładach spółdzielczości rolniczej.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest bezzasadna.

Apelacja nie kwestionując ustaleń Sądu Okręgowego zarzuca naruszenie prawa materialnego. Stosownie do treści art. 387 § 21 kpc jeżeli sąd drugiej instancji nie przeprowadził postępowania dowodowego ani nie zmienił ustaleń faktycznych sądu pierwszej instancji, a w apelacji nie zgłoszono zarzutów dotyczących tych ustaleń, uzasadnienie wyroku może zawierać jedynie wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa.

Przedmiotem sporu jest prawo do emerytury w związku z pracą w szczególnych warunkach. Zgodnie z art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz.U. z 2017 roku, poz.1383) ubezpieczeni urodzeni po dniu 31 grudnia 1948 r. uzyskują prawo do emerytury po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32 ustawy jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym oraz mają niezbędny okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27 ustawy (25 lat dla mężczyzn). Warunkiem jest także nieprzystąpienie do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenie wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa Warunek odpowiednio długiego okresu pracy w warunkach szczególnych został określony w § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43). Okres ów winien wynosić co najmniej 15 lat, a sama praca musi być wymieniona w wykazie A stanowiącym załącznik do przedmiotowego rozporządzenia.

Należy zaznaczyć, że wykonywanie pracy na stanowisku określonym w zarządzeniu resortowym, której nie wymieniono w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze nie uprawnia do uzyskania emerytury w wieku niższym (wyroki Sądu Najwyższego z 20 października 2005 r., I UK 41/05, OSNP 2006 nr 19-20, poz. 306; z dnia 23 listopada 2004 r., I UK 15/04, OSNP 2005 Nr 11, poz. 161). Jedynie bowiem te prace, która są wymienione w załączniku do rozporządzenia Rady Ministrów są pracami w szczególnych warunkach dającymi prawo do emerytury. Wykazy resortowe muszą być natomiast dostosowane do treści załącznika do rozporządzenia z 1983 r., w którym zawarty jest kompletny wykaz stanowisk pracy wykonywanej w szczególnych warunkach, bowiem jeżeli określają niezgodnie z ww. załącznikiem stanowiska pracy, których wykonywanie uprawnia do nabycia prawa do emerytury w wieku obniżonym, nie wywołują skutków przewidzianych w art. 32 ustawy

emerytalnej. Wykazy te mogą natomiast stanowić - jako, że z reguły mają charakter informacyjny, techniczno - porządkujący, uściślający ogólne pojęcia istniejące w rozporządzeniu Rady Ministrów - swego rodzaju wskazówkę, dowód, że takie a nie inne czynności były przez pracownika istotnie wykonywane w szczególnych warunkach (por. wyrok Sądu Najwyższego z 29 stycznia 2008 r., I UK 192/07, Lex nr 447272). Dotyczy to również powoływanej przez skarżącego Uchwały nr(...)Zarządu Głównego(...)Związku Spółdzielni (...)z dnia 25 lipca 1983 roku), która wyraźnie rozszerzyła katalog prac w warunkach szkodliwych wymieniając w nim również malarzy farbami toksycznymi, których nie wymienia cytowane rozporządzenie.

Przypomnieć tu trzeba, że prawo do emerytury przewidziane w art. 184 w związku z art. 32 ustawy emerytalnej ma charakter wyjątkowy, jest odstępstwem od ogólnej reguły dotyczącej warunków przechodzenia na emeryturę, a zatem właściwe przepisy muszą być wykładane w sposób ścisły. Niedopuszczalna jest wykładnia rozszerzająca, prowadząca w konsekwencji do wypaczenia idei, że emerytura w wieku wcześniejszym jest wynikiem pracy w obciążających dla zdrowia warunkach. Tym samym praca malarza świadczona w sposób opisany w zeznaniach świadków i samego wnioskodawcy, nie może być zakwalifikowana jako wymieniona w wykazie A, stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku, w dziale XIV („Prace różne”), pod poz. 17 - lakierowanie ręczne lub natryskowe - nie zhermetyzowane. Ten rodzaj prac nie odnosi się jednak do pracy malarza budowlanego, mimo kontaktu z farbami, które zawierały składniki toksyczne. Przepis § 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) jednoznacznie stanowi, że okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w tym rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Wnioskodawca swoje uprawnienia do obniżenia wieku emerytalnego wywodzi z warunkach szkodliwych, w jakich pracował – kontakt z farbami olejnymi zawierającymi substancje drażniące i działające szkodliwie na organizm człowieka. Podkreślić należy, że o uprawnieniach pracownika do emerytury na warunkach przewidzianych w rozporządzeniu decyduje łączne spełnienie określonych w nim przesłanek, a nie przekonanie pracownika o wykonywaniu pracy w warunkach szczególnych w pełnym wymiarze czasu pracy. Aby można było daną pracę zakwalifikować do pracy wykonywanej w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, musi ona znaleźć odzwierciedlenie wśród prac uprawniających do niższego wieku emerytalnego wskazanych w wykazie A lub B, będących załącznikami do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku, zaś tzw. zarządzenia resortowe (w tym również Uchwała nr (...)Zarządu Głównego (...) Związku Spółdzielni(...)z dnia 25 lipca 1983 roku) nie miały charakteru normatywnego, a jedynie pomocniczy i nie mogły kreować nowych rodzajów takich prac. Skoro więc w rozporządzeniu mowa jest o lakierowaniu, a w uchwale wymieniono stanowisko malarza farbami zawierającymi substancje toksyczne (zresztą w przeszłości zasadniczo wszystkie rodzaje farb używanych w budownictwie zawierały substancje toksyczne), to uchwała w niedopuszczalny sposób rozszerza katalog prac w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze.

Z tych względów i na mocy powołanych powyżej przepisów oraz na podstawie art.385 KPC Sąd Apelacyjny orzekł, jak w sentencji.